

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра міжнародних економічних відносин імені Артура Голікова

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної
роботи

Олександр ГОЛОВКО

2022 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

«Митна логістика»

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

галузь знань 29 «Міжнародні відносини»

спеціальність 292 «Міжнародні економічні відносини»

освітня програма Міжнародна логістика і митна справа

вид дисципліни за вибором

факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

2022 / 2023 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

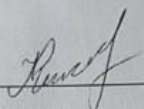
“30” серпня 2022 року, протокол № 1

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: к.е.н., доцент кафедри міжнародних економічних відносин імені Артура Голікова Беренда Сергій Васильович

Програму схвалено на засіданні кафедри міжнародних економічних відносин імені Артура Голікова

Протокол від “29” серпня 2022 року № 1

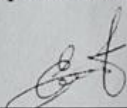
Завідувач кафедри міжнародних економічних відносин імені Артура Голікова

_____
(підпис)

Надія КАЗАКОВА

Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми «Міжнародна логістика і митна справа» за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти

Гарант освітньо-професійної програми «Міжнародна логістика і митна справа» за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти

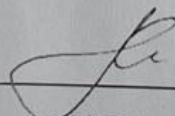

_____
(підпис)

Олена ХАНОВА

Програму погоджено науково-методичною комісією
факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу
назва факультету, для здобувачів вищої освіти якого викладається навчальна дисципліна

Протокол від “29” серпня 2022 року № 1

Голова науково-методичної комісії факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

_____
(підпис)

Лариса ГРИГОРОВА-БЕРЕНДА

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни “Митна логістика” складена відповідно до освітньо-професійної програми «Міжнародна логістика і митна справа» підготовки бакалаврів (назва рівня вищої освіти) спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини»

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни

Метою дисципліни вивчення певного переліку заходів, що спрямовані на вирішення питань, пов'язаних з організацією міжнародних перевезень товарів, на основі підготовки митної документації для здійснення міжнародних перевезень.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни

Завданнями вивчення дисципліни “Митна логістика” є

- формування наступних загальних компетентностей:

ЗК3. Здатність навчатися та бути сучасно навченим.

ЗК4. Здатність продукувати нові ідеї, системно мислити, проявляти креативність, гнучкість, уміння управляти часом.

ЗК5. Здатність до усної та письмової загальної комунікації державною та іноземними мовами.

ЗК7. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, пошуку, оброблення та оцінювання інформації, процесів та явищ з різних джерел з метою виявлення проблем, формулювання висновків (рекомендацій), вироблення рішень на основі логічних аргументів, забезпечення якості виконуваних робіт з урахуванням національних та міжнародних вимог, адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК9. Уміння бути критичним та самокритичним до розуміння чинників, які справляють позитивний чи негативний вплив на спілкування з представниками інших бізнес-культур та професійних груп різного рівня (з фахівцями з інших галузей знань/видів діяльності) на засадах цінування різноманітності та мультикультурності та поваги до них.

ЗК10. Здатність мотивувати та розробляти ефективну систему організації праці, здійснювати дослідження в групі під керівництвом лідера з урахуванням вимог та особливостей сьогодення в умовах обмеженості часу.

ЗК11. Здатність брати участь у розробці проектів, мотивувати людей та рухатися до спільної мети, діяти соціально відповідально і свідомо.

ЗК12. Вміння використовувати набуті знання, розуміти предметну область та професію на практиці, бути відкритим до застосування знань з урахуванням конкретних ситуацій.

- формування наступних фахових компетентностей:

ФК10. Здатність обґрунтовувати доцільність застосування правових, економічних та дипломатичних методів (засобів) вирішення конфліктних ситуацій на міжнародному рівні.

ФК11. Здатність застосовувати базові знання у сфері міжнародних економічних відносин з використанням нормативно-розпорядчих документів, довідкових матеріалів.

ФК12. Знання теоретичних основ та практичних навичок оцінювання й аналізу безпекової компоненти міжнародних економічних відносин.

ФК13. Здатність спілкуватися на професійному та соціальному рівнях з використанням фахової термінології, включаючи усну і письмову комунікацію державною та іноземними мовами.

ФК15. Здатність постійно підвищувати теоретичний рівень знань, генерувати й ефективно використовувати їх в практичній діяльності.

ФК16. Здатність розробки програм щодо участі України в міжнародно-правовому співробітництві та регулювання митної справи в рамках інтеграційних об'єднань світу з точки зору перетину кордонів на налагодження логістичного середовища всесвіту.

1.3. Кількість кредитів – 3

1.4. Загальна кількість годин – 90

1.5. Характеристика навчальної дисципліни

Характеристика навчальної дисципліни	
За вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
4-й	-
Семестр	
8-й	-
Лекції	
24 год.	-
Практичні, семінарські заняття	
12 год.	-
Лабораторні заняття	
0 год.	-
Самостійна робота	
54 год.	-
Індивідуальні завдання	
	-

1.6. Заплановані результати навчання

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти мають досягти наступних результатів:

ПРН1. Усвідомлювати необхідність навчання впродовж усього життя, дотримуватися принципів безперервного розвитку та постійного самовдосконалення; прагнути професійного зростання, у тому числі в сфері міжнародної логістики та митної справи, проявляти толерантність та готовність до інноваційних змін.

ПРН2. Мислити креативно та критично, мати навички тайм-менеджменту, критично оцінювати наслідки продукованих ідей.

ПРН3. Демонструвати навички письмової та усної комунікації державною та іноземними мовами, фахово використовувати економічну термінологію.

ПРН5. Демонструвати абстрактне мислення, застосовувати методології дослідження; виявляти, окреслювати та формалізувати проблеми; систематизувати й упорядковувати отриману інформацію; оцінювати та пояснювати вплив ендогенних і екзогенних факторів на процеси та явища у світовому господарстві (у тому числі міжнародної логістики та митної справи); формулювати висновки і розробляти рекомендації з метою адаптації до нової ситуації з урахуванням особливостей національного і міжнародного середовища.

ПРН7. Володіти навичками самоаналізу (самоконтролю), бути критичним і самокритичним, розуміти детермінанти впливу на спілкування з представниками інших бізнес-культур та професійних груп різного рівня (з фахівцями з інших галузей знань/видів діяльності) на засадах цінування різноманітності, мультикультурності та поваги до них.

ПРН8. Планувати, організовувати, мотивувати, оцінювати та підвищувати результативність колективної праці, здійснювати дослідження в групі під керівництвом лідера, з урахуванням вимог та особливостей сьогодення в умовах обмеженості часу.

ПРН9. Розробляти та реалізовувати міжнародні проекти, у тому числі в сфері міжнародної логістики та митної справи, працювати в проектних групах, мотивувати людей і рухатися до спільної мети, діяти соціально-відповідально та свідомо.

ПРН10. Застосовувати набуті знання, розуміти предметну область та професію на практиці, бути відкритим до застосування знань з урахуванням конкретних ситуацій.

ПРН11. Демонструвати знання та навички з ведення ділового протоколу та ділового етикету у сфері міжнародних економічних відносин, у тому числі, міжнародної логістики та митної справи, враховуючи особливості міжкультурного спілкування на професійному та соціальному рівнях, включаючи усну та письмову комунікацію державною та іноземними мовами.

ПРН13. Визначати причини, типи та характер міжнародних конфліктів і суперечок, обґрунтовувати і застосовувати економічні, юридичні та дипломатичні методи і засоби їх вирішення на міжнародному рівні, відстоюючи національні інтереси України.

ПРН16. Розуміти та застосовувати базові знання основних нормативно-правових актів і довідкових матеріалів, чинних стандартів і технічних умов, інструкцій та інших нормативно-розпорядчих документів у сфері міжнародних економічних відносин, міжнародної логістики та митної справи.

ПРН20. Володіти базовими категоріями, новітніми теоріями, концепціями, технологіями та методами у сфері міжнародних економічних відносин, зокрема: міжнародної логістики та митної справи.

ПРН25. Усвідомлювати необхідність навчання впродовж життя для здобування знань, з метою підтримки професійної компетентності на високому рівні.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Тема 1. Логістика та митне регулювання.

Транспортні концепції в державному управлінні. Митна переробка вантажів.

Тема 2. Логістичні компанії у митній діяльності.

Роль логістичних компаній у функціонуванні ланцюгів постачання товарів міжнародних економічних відносинах. 3PL-5PL логістичні провайдери. Діяльність міжнародних логістичних провайдерів в інтеграційних угрупованнях.

Тема 3. Формування митних логістичних систем.

«Зовнішні» та «внутрішні» митниці. Пункти пропуску через митний кордон. Технології Industry 4.0 в пунктах пропуску. Інфраструктура державної митної служби.

Тема 4. Міжнародні ланцюги постачання та їх митне регулювання в Україні та Світі.

Концепція ланцюгів постачання в міжнародній логістиці та підходи до їх управління. Окремі аспекти митного законодавства ЄС, США.

Тема 5. Транспортна політика країна ЄС та переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон ЄС.

Організація переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон України та країн ЄС. Митне співробітництво України та ЄС.

Тема 6. Логістика митного складу

Типи митних складів. Логістика вільного складу, франко-порт. Вільні митні зони. Митні ліцензійні склади.

Тема 7. Митне оформлення зовнішньоторговельних угод.

Митно-брокерська діяльність. Декларування. Митні процедури та митні формальності. Єдине вікно для «міжнародної торгівлі». Класифікаційні рішення. Документарний супровід зовнішньоторговельних угод. Carnet TIR. МДП.

Тема 8. Міжнародна співпраця Державної митної служби.

Взаємодія та обмін інформацією з митними адміністраціями інших держав. Дзеркальна статистика.

Тема 9. Відкриті дані Держмитслужби та їх використання.

Онлайн системи управлінської аналітики. Спільний транзит (NCTS)

Тема 10. Ризики в міжнародній логістичній діяльності.

Логістичні ризики, управління логістичними ризиками. Зміни у факторів в міжнародному праві та митній політиці окремих країн. Санкційна політика України у відношенні до РФ, як країни агресора.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин										
	денна форма					заочна форма					
	усь ого	у тому числі				усь ого	у тому числі				
		л	п	лаб	інд		сп	л	п	лаб	інд
Тема 1. Логістика та митне регулювання.	7	2				5					
Тема 2. Логістичні компанії у митній діяльності.	8	2	1			5					
Тема 3. Формування митних логістичних систем.	8	2	1			5					
Тема 4. Міжнародні ланцюги постачання та їх митне регулювання в Україні та Світі.	11	4	2			5					
Тема 5. Транспортна політика країна ЄС та переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон ЄС.	8	2	1			5					
Тема 6. Логістика митного складу	9	2	1			6					
Тема 7. Митне оформлення зовнішньоторговельних угод.	12	4	2			6					
Тема 8. Міжнародна співпраця Державної митної служби.	9	2	1			6					
Тема 9. Відкриті дані Держмитслужби та їх використання.	10	2	2			6					
Тема 10. Ризики в міжнародній логістичній діяльності.	8	2	1			5					
Усього	90	24	12			54					

4. Теми семінарських (практичних, лабораторних) занять

№	Назва теми	Обсяг у годинах	
		денна форма	заочна форма
1	ЗРЛ-5 РЛ Логістичні провайдери	1	
2	Поняття, структура митного тарифу.	1	
3	Сезонність експорту та імпорту товарів та її вплив на логістичну інфраструктуру країни	1	
4	Визначення країни походження товару.	1	

5	Дзеркальна статистика	1	
6	Статистика та реєстри. Робота з Ві-система.	1	
7	Визначення митної вартості та порядок нарахування митних платежів	1	
8	Індикативні ціни у ЗЕД	1	
9	Експлуатація вільної митної зони та складу тимчасового зберігання	1	
10	Заповнення ВМД	1	
11	Митні режими та їх застосуванні в пунктах пропуску. Магазин Duty free.	1	
12	Кореляційно-регресійний аналіз в митній логістиці	1	
	Разом	12	

5. Завдання для самостійної роботи

Основні види самостійної роботи, які запропоновані студентам:

1. Вивчення лекційного матеріалу.
2. Робота з опрацювання та вивчення рекомендованої літератури.
3. Вивчення основних термінів та понять рекомендованої літератури.
4. Підготовка до дискусій, роботи в малих групах, тестування.
5. Контрольна перевірка кожним слухачем особистих знань, запитання для самоконтролю, вирішення задач.

Питання навчальної дисципліни, які пропонуються для самостійного вивчення:

№ з/п	Назва теми	К-ть годин
Тема 1.	1. Світова митна організація та її роль у регулювання міжнародної торгівлі	2
	2. Історія міжнародної торговельної політики	3
Тема 2	1. Дослідіть вплив міжнародно-правових актів на законодавство України.	2
	2. Визначить роль і значення митних регуляцій у формуванні зовнішньоекономічної політики та впливу на логістичні компанії.	3
Тема 3	1. Специфіка формування митної логістичної системи в країнах ЄС.	2
	2. Побудова маршрутів в міжнародних перевезеннях із урахуванням географії пунктів пропуску. «Розумні пункти пропуску».	2
	3. Паливний калькулятор в міжнародних перевезеннях.	1
Тема 4	1. Проведіть порівняльний аналіз функціонування податку на додану вартість як митного платежу в Україні та у країнах ЄС та розгляньте його вплив на формування міжнародних ланцюгів постачання.	2
	2. Фактори впливу на створення ланцюгів постачання: Діагональна та двостороння кумуляція торгівлі. Паневросередземноморська зона кумуляції.	3
Тема 5	1. Директиви ЄС, щодо нової транспортної політики ЄС.	2
	2. Маастрихтська угода: транспорт як ключовий елемент для створення єдиного європейського ринку	3
Тема 6	1. Відкриття та експлуатація магазину безмитної торгівлі	3
	2. Відкриття та експлуатація вільної митної зони комерційного типу	3

Тема 7	1. Особливості роботи з онлайн сервісами заповнення ВМД	2
	2. Використання TIR в митній логістиці.	2
	3. Нетарифні заходи регулювання: митні процедури в пунктах пропуску	2
Тема 8	1. Дослідження дзеркальної статистики в розрізі окремих країн та окремих товарних позицій	2
	2. Роль Міжнародної Митної організації у сприянні міжнародної торгівлі	2
	3. СОТ як провайдер глобальних регуляторних змін в митній логістиці	2
Тема 9	1. Єдина концепція розвитку відкритих даних Міністерства цифрової трансформації України	2
	2. Митна статистика та її методологія	4
Тема 10	1. Сучасні ризики у митній логістиці пов'язані з covid19	2
	2. Засоби хеджування ризиків в митній логістиці	2
	3. Не дружні заходи регулювання українського транзиту з боку РФ - країни агресора.	1
	Разом	54

6. Індивідуальні завдання

Не передбачено навчальним планом.

7. Методи навчання

Під час вивчення навчальної дисципліни застосовуються наступні методи навчання: лекція, як правило, у поєднанні з наочною демонстрацією (презентація), пояснення, дискусія, практичні завдання, семінарські заняття, спільний пошук вирішення проблеми, робота з науковою літературою, консультування, самостійна робота в тому числі в дистанційному курсі.

8. Методи контролю

Оцінювання знань здобувачів з дисципліни «Митна логістика» передбачає всі види занять, передбачених навчальним планом. Під час вивчення дисципліни застосовуються такі методи оцінювання знань:

☒ *поточний контроль* здійснюється на практичних заняттях під час усної співбесіди зі здобувачами за результатами виконання домашніх завдань, перевірки розв'язання типових задач; перевірки розв'язання нетипових задач на використання знань в практичних ситуаціях;

☒ *підсумковий контроль* передбачає проведення заліку з усього курсу.

9. Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання					Залік	Разом
T1	T2	T3	T4	.... T 10		
60					40	100

T1, T2 ... – теми розділів

Критерії оцінювання здобувачів вищої освіти за відповіді на питання поточного контролю

Завданням поточного контролю є перевірка розуміння та засвоєння певного матеріалу, вироблених навичок проведення розрахункових робіт, умінь самостійно опрацьовувати тексти, здатності осмислити зміст теми чи розділу, умінь публічно чи письмово представити певний матеріал (презентація).

Якісними критеріями оцінювання виконання завдань поточного контролю є:

1. *Повнота відповіді або виконання завдання:*

– елементарна;

- фрагментарна;
- повна;
- неповна.

2. Рівень сформованості логічних умінь:

- елементарні дії;
- операція, правило, алгоритм;
- правила визначення понять;
- формулювання законів і закономірностей;
- структурування суджень, доводів, описів.

Критерії оцінювання здобувачів вищої освіти при виконанні самостійної роботи

Якісними критеріями оцінювання виконання індивідуальних завдань студентами є:

1. Повнота виконання завдання:

- елементарна;
- фрагментарна;
- повна;
- неповна.

2. Рівень самостійності студента

- під керівництвом викладача;
- консультація викладача;
- самостійно.

3. Сформованість навчально-інформаційних умінь (роботи з підручником, володіння різними способами читання, складання плану, рецензій, конспекту, вміння користуватися бібліотекою, спостереження, експеримент тощо)

4. Сформованість навчально-інтелектуальних умінь (визначення понять, аналіз, синтез, порівняння, класифікація, систематизація, узагальнення, абстрагування, вміння відповідати на запитання, виконувати творчі завдання тощо);

5. Рівень сформованості фахових методичних вмінь (вміння застосовувати на практиці набуті знання):

- низький – володіння умінням здійснювати первинну обробку навчальної інформації без подальшого її аналізу;
- середній – уміння вибирати відомі способи дій для виконання фахових завдань;
- достатній – застосовує набуті знання у стандартних практичних ситуаціях;
- високий – володіння умінням творчо-пошукової діяльності.

Критерії оцінювання здобувачів вищої освіти за виконання індивідуально-розрахункової роботи

Індивідуально-розрахункова робота студента складається з двох частин: перша – опрацювання теоретичного питання, друга – виконання практичного завдання. Максимальна оцінка за виконання завдань індивідуально-розрахункової роботи – 30 балів.

Виконання завдань оцінюється за такими критеріями:

1) теоретичне питання:

- повнота й ґрунтовність викладу;
- аргументованість тверджень;
- суб'єктне усвідомлення змісту;
- термінологічна коректність;

2) практичне завдання:

- технологічна грамотність;
- методична грамотність;
- обґрунтованість висновків;
- правильність оформлення.

Зведена шкала оцінювання роботи здобувачів вищої освіти з дисципліни «Митна логістика»

<i>Види робіт</i>	<i>Максимум балів</i>
Тестовий контроль	5
Контрольна робота	30
Поточний контроль на заняттях	25
РАЗОМ	60
Залік	40
ВСЬОГО	100

Оцінювання якості знань з дисципліни «Митна логістика» проводиться за практичними вміннями й навичками, які демонструють студенти, відповідаючи на тестові питання.

За кожну правильну відповідь на питання студент одержує від 1-10 балів, які зазначені у тестових завданнях.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка для дворівневої шкали оцінювання
90 – 100	зараховано
70-89	
50-69	
1-49	не зараховано

10. Рекомендована література (основна, допоміжна)

Основна література

- Сушкова О. Є. Митна логістика : навч. посібник / О. Є. Сушкова ; Ун-т ДФС України. – Ірпінь, 2018. – 266 с.
- Дем'янюк, О. Б. Митне адміністрування [Текст] : навч. посіб. / О. Б. Дем'янюк, С. Д. Герчаківський. - Тернопіль : ТНЕУ, 2016. - 328 с.
- Калінеску Т. В. Митний менеджмент : навч. посіб. / Т. В. Калінеску, Ю. А. Романовська, О. М. Антіпов ; Східноукр. нац. ун-т ім. Володимира Даля. – Сєверодонецьк : Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2015. – 371 с.
- Левченко С. Г. Теоретичні аспекти адміністративної діяльності митних органів України / С. Г. Левченко // Митна справа. – 2013. – № 2. – С. 39-47.
- Мельник Т. М. Митне регулювання зовнішньоекономічної діяльності : підруч. для студентів ВНЗ / Т. М. Мельник, О. В. Дьяченко, О. В. Зубко ; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. А. А. Мазараки ; Київ. нац. торг.-екон. ун-т. – Київ : КНТЕУ, 2014. – 599 с.
- Тюріна Н. М. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства : навч. посіб. / Н. М. Тюріна, Н. С. Карвацка. – К. : Центр учбової літератури, 2013. – 408 с.

Допоміжна література

- Беренда С. В. Онлайн продажі як ефективний інструмент виведення «товарів розкоші» національних виробників на міжнародні ринки, на прикладі виробів з хутра / С. В. Беренда, Г. О. Григорова // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм». – 2017. – №. 6. – С. 8-14.
- Мазур А. В. Поняття митної справи: ідея, зміст, законодавче закріплення / А. В. Мазур // Митна справа. – 2008. – № 5 (59). – С. 8-12.
- Мартинюк О. В. Митне регулювання в країнах світу / О. В. Мартинюк. – Київський національний економічний ун-т. – К. : Кадри, 2003. – 160 с.

11. Інформаційні ресурси в Інтернет

- Верховна Рада України [Електронний ресурс] : офіційне інтернет-представництво. – Режим доступу: <http://rada.gov.ua>. – Станом на 01.02.2020. – Назва з екрану.
- Інтес [Електронний ресурс] : [сайт корпорації]. – Режим доступу:

<http://www.intes.com.ua>. – Станом на 01.02.2021. – Назва з екрану.

3. Український національний комітет міжнародної торгової палати [Електронний ресурс] : офіційне інтернет-представництво. – Режим доступу: <http://iccu.org>. – Станом на 01.02.2020. – Назва з екрану.

4. International Chamber of Commerce [Електронний ресурс] : [organization's website]. – Режим доступу: <http://www.iccwbo.org>. – Станом на 01.02.2021. – Назва з екрану.

5. World Trade Organisation [Електронний ресурс] : [organization's website]. – Режим доступу: <http://wto.org>. – Станом на 01.02.2020. – Назва з екрану.

6. Офіційний сайт ДМСУ. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://customs.gov.ua/>. – Станом на 01.08.2021. – Назва з екрану.

12. Особливості навчання за денною формою в умовах дії обставин непоборної сили

В умовах дії форс-мажорних обмежень освітній процес в університеті здійснюється відповідно до наказів/ розпоряджень ректора або за змішаною формою навчання або повністю дистанційно в синхронному режимі.

Складання підсумкового семестрового контролю: в разі запровадження жорстких обмежень з заборонаю відвідування ЗВО студентам денної форми навчання надається можливість скласти залік **в тестовій формі дистанційно на платформі GOOGLE CLASSROOM/MEET** в дистанційному курсі «Митна логістика».

Студенти автоматично долучаються, або індивідуально отримують код доступу зв'язавшись із викладачем за адресою s.berenda@karazin.ua